

לקחה מזוב

פרשת וישלח התשס"ו

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "מזוב" בראשות הרב יוסף ינן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פנינים לפרשה

"עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (לב, ה) ו"תרי"ג מצות שמרתי" (רש"י)

ומה נפקא מינה יש לעשוי אם יעקב שמר תרי"ג מצוות, אם לאו?
אלא, כיון שאמר יצחק לעשיו "והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך", שאם יעקב יעבור על התורה אזי הרשות נתונה לעשיו לפרוק עולו ולהאבדו, בל יאמר עשיו כי בהיותו זמן רב בבית לבן בודאי לא שמר מצוות ה', ועתה יכול להאבדו, לכן אמר לו יעקב "עם לבן גרתי, ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים". (רבי צבי הירש)

וּבִדְרָךְ אַחֲרֵת:

כיון שביקש יעקב לעשות שלום עם עשיו, הקדים להודיעו תנאי קודם למעשה, אני איש שומר מצוות אנכי, רצונך לעשות שלום עמי על דעת זה, ניהא, אך אם שלום משמעו, לשיטתך, שנתערב עמך ועם מחנך, אין על מה לדבר. (רבי משה פיינשטיין)

"עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (שם)

לא נעשיתי שר וחשוב. (רש"י)
מפרש הרבי ר' שמואל מסלוניס:
אפילו עם לבן שביקש לעקור את הכל כבר גרתי, ולא השפיע עלי, המשכתי לשמור על תרי"ג מצוות, כי הייתי נכנע מאד להקב"ה "ולא נעשיתי שר וחשוב", נזהרתי מלבוא לידי התנשאות, נשארתי תמיד שפל-רוח כגר הזה – ולכן גם ממך לא אפחד, עודני מלא הכנעה, וכל הנכנע באמת להקב"ה אין הסטרא-אחרא שולטת בו.

"ויירא יעקב מאד ויצר לו" (לב, ה)

ירא היה שיועיל לעשו זכות שכבד אב ואם והוא לא קיים כבר עשרים שנה, אי נמי שיועיל לו זכות ארץ ישראל (דעת זקנים. בעלי התוספות).

מדידה כמותית של כוחות יריבים כמודד לאפשרות נצחון של אחד על השני אינה מקובלת כלל ביהדות. אצל אבות האומה המדידה היא בזכויות או בחובות רוחניים, כוחות אלו שמתחת לפני השטח הם יקבעו את גורל המלחמה. וכמובן ענינים של זכויות וחובות רוחניים של האדם עצמו תלויים בו ובידו לשנותם לטובה.

גם במקרה שלפנינו אין יעקב אע"י חושש מחוסר איזון שבין ארבע מאות איש שנתלו לעשיו, לבין המשפחה היהודית שזכה לגדל,

השאלה הנצבת לפנינו האם זכויות אלו של עשו, כיבוד או"א וישיבת א"י לא יכריעו את הכף לטובתו ועל זה מועילה תפילה להנצל על אף זכויות אלו.

וַיִּלֶּךְ

דברי רש"י בפירושו שיעקב מעיד על עצמו ששמר תרי"ג מצוות, אינם מתיישבים עם הפירוש שיעקב חשש מפני זכות כיבוד או"א וישיבת ארץ ישראל שלא קיים, הרי שחסרות לו מצוות מתוך התרי"ג.

וי"ל שלגבי עצמו כיון שהיה אנוס מפחד עשו ולא עלה בידו לקיים מצוות אלו, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה, ויכול לומר על עצמו ותרי"ג מצוות שמרתי, אבל ביחס למדידת עצמו כלפי עשו שקיים בפועל את המצוה על זה ודאי רבה זכות המקיים בפועל מזכות האנוס וצ"ע.

"ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם"

על מה היה יעקב ירא מאד? מדוע "ויצר לו"? פירשו גדולי החסידות: על כי "ויחץ את העם" – על שהשתררה חציצה והתפלגות בקרב עמו, ולא מאונס. ידע יעקב כי כל עוד מלוכדים בני ישראל כולם יחדיו, אין יד עשו שולטת בהם, ואילו משנחלקו למחנות יש מקום לחושש מפניו...

"ויירא יעקב מאד ויצר לו" (לב, ה)

"כתיב והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, וכתיב וירא יעקב מאד, אמר שמא יגרום החטא" (ברכות ד, א)

הקשו המפרשים, והרמב"ם (בפתיחת המשנה) בראשם: הלא אמרו חז"ל כי מעולם לא יצאה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בו לרעה (שבת נה), מדוע אפוא חשש יעקב שלא תקויים ההבטחה?

הג"ר אליעזר גורדון מטלו שמע על כך ליישב, מפי רבו, הגאון רבי ישראל מסלנט: משל למה הדבר דומה, לאדם השוכר פועל לעשות לו מלאכה והלה לא עשאה, ששורת הדין היא שפטור בעל הבית מלשלם.

ואם הפועל הוא עני ובעל הבית מרחם עליו ומשלם לו, אין זה בכלל תשלום שכר אלא מתת נדבה. כך הקב"ה אם מבטיח דבר לאדם ואחר כך הוא אינו ראוי לו, הקב"ה אינו חוזר בו מהבטחתו, רק משלם לו שכרו, בתורת צדקה, הגם שכבר אינו מגיע לו.

לא כן אם שכר אדם שומר לממונו, והלה לא אץ פשע בשמירתו אלא שהוא עצמו שר

הזיק לממונו בעליו, הרי אז חייב הוא לשלם לבעל הבית, וודאי שבעל הבית פטור מלפרוע לו שכרו. ואם גם כאן מבקש בעל הבית לנהוג לפנים משורת הדין, אזי במקרה כזה די אם יוותר לשומר על חובו, כדי שיצא הוא נשכר.

יעקב אבינו חשש "שמא יגרום החטא", היינו שמא עבר על מצות לא תעשה ופשע בדיים, ויחייב לשלם בפועל, אם-כן אפשר שנתקיימה כבר ההבטחה בעצם היותו על תשלום העונש, ושוב אינו מוגן מפני עשיו.

(בשם רבי ישראל מסלנט) (אזנים לתורה)

"קטונתי"

פירש רבי צבי-אלימלך מדינוב: כך דרכו של צדיק אמת, כל אימת שמבחין איך חוט של חסד נמשך עליו, וכי משפיעים לו מן השמים רוב טובה, מיד הוא מיצר ודואג: אולי משלם הקב"ה "לשונאיו אל פניו להאבדו" ואומר להטרידני מעולמו? ותיכף הצדיק פותח פיו ומתחנן רבוננו-של-עולם! "קטונתי מכל החסידים", וכי מה מצוות ומעשים טובים עשיתי, מה עושה לי ה'...

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו"

מבאר רבי יעקב יוסף מפולנאה בעל ה"תולדות":

כלפי ישראל השרויים בגלות בקרב בני עשו הדברים אמורים. הפחד מפני עשו הוא רק כל עוד שעשו הוא "אחיי", ואילו ברגע שנחדל לחיות באחיה עמהם לא נירא מהם. כי כן מסופר במדרש: פעם הביאו ברזל של קרדום ליער ונרעדו כל העצים, שבא עליהם הכורת, נענה להם חכם אחד: אם אין בתוכו אחיכם העץ להיות יד לקרדום, אינו יכול לכם, אל תתנו לו "יד"...

אומות העולם שישאל שוטמין אותם ומתרחקים מהם, אינם מתרפסים לפניהם ומחכים אותם, כמוהם כגרזן בלי ידות, לא יוצלח לכלום...

וַיִּצְא

במדרש מסופר, כי לעתיד לבוא יתעטף עשו בציצית וישיב בין הצדיקים, והקב"ה ימשכהו ויוציאו משם.

ובעונותינו שרבו, אומר רבי משה-אפרים מסדילקוב נכד הבעש"ט, כבר הראנו דוגמא מזה בעוה"ז. שנתרבה השקר בעולם, וכל אחד רוצה להתעטף באיצטלה לא לו ולהיראות כצדיק, ואין מי שיוציאו ממסיבת הצדיקים...

"מן הבא בידו מנחה לעשו" (לב, יד)
אמר השרף רבי מנדלי מקוצק:
אדם שעושה מצוה כפי שמזדמן לידו, בלי
ישוב הדעת ובלא כוונה, בחפזון ובפזיזות –
הרי זו "מנחה לעשו" חיזוק לסטרא אחרא.

**"ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא
שלוחה לאדוני לעשו"** (לב, יט)
ולכאורה קשה דהיה צריך לומר "מעבדך
יעקב מנחה היא שלוחה" שהרי יעקב הוא
השלוחה? (ועיין רש"י) ואפשר לומר עפ"י מה
דקיימ"ל לענין קדושתן שאם נתנה האשה
מתנה לאדם חשוב – יכולה להתקדש בה
הביא הנאה שהאדם החשוב קיבל מתנתה
ונחשב כאילו הוא נתן לה, וזהו שאמר יעקב
שיאמר לעשו 'לעבדך ליעקב מנחה היא
שלוחה' – כלומר שאם יקבל את המנחה
יהא הדבר יקר וחשוב בעיני יעקב כאילו
הוא זה שקבל את המנחה מאת עשו..
(אפריזון להקיצו"ש"ע)

"והיה המנחה הנשאר לפליטה"
ואילו בשנות המלחמה גופא, שעה שנתכנסו
יהודי ירושלים ליום תפילה וזעקה, עמד
הג"ר זליג ראובן בנגיס אב"ד ירושלים
לעורר את הקהל, ואמר: "והיה המנחה
הנשאר לפליטה" ולא "הנשאר
פליטה". באשר לא אף לגורל המנחה
הנשאר דאג יעקב, כי גם למחנה הנפגע.
להודיעך, כי המנחה הנשאר הוא יהיה
'לפליטה' ולעזרה למחנה הנפגע.
חסדי ה' רואים אנו, בעובדה שיהודי
אמריקה נותרו למען הגשת העזרה
החומרית, ואילו אנו נשארו להיות לפליטה
עבורם בעניינים הרוחניים, להתפלל
לשלומם ולהצלחתם.
(רבי זליג ראובן בנגיס)

**"ויאבק איש עמו... וירא כי לא יכול
לו"** (לב, כה-כו)
מלמד שהעלו אבק עד כסא הכבוד. (מדרש)
בשיח-נבונים הסביר רבי שלום מברנוביץ':
יש בני אדם שאינם נכשלים במעשים רעים
בפועל, אבל אבק מעשיהם לא טוב הוא:
אבק-גזל, אבק-רבית, אבק לשון-הרע,
אבק-כעס (ובספר "חרדים": "העצבון, אבק
הכעס הוא).
לא כן יעקב אבינו. אפילו אבק מעשיו נהפך
להיות מרכבה להשראת השכינה...
כיון שראה שרו של עשו כך, שהוא מעלה
אפילו את אבק-מעשיו עד לדרגה של כסא-
הכבוד, מיד נוכח לדעת "כי לא יכול לו"...

"ויותר יעקב לבדו" (לב, כה)
"שנשתייר על פכים קטנים. מאכן לצדיקים
שחביב עליהן ממונם יותר מגופם. וכל כך למה,
לפי שאין פושטין ידיהן בגזל". (חולין צא)
יעקב בקיימו כל ענייני התורה בתכלית
השלמות, לא נשא לבו אל הכסף כמטרה
חלילה, רק אל הרוחניות בלבד. אם כן כל
מה שטרח וסיכן עצמו על פכים קטנים,
היינו "לפי שאין פושטין ידיהן בגזל".
פירושו הדבר, שאף בהיותו עשיר גדול
באורו רגע, כיון שביקש להתרחק מן הגזל
יותר ויותר, חשש עתה שמא יזדקק לפכים
קטנים בעתיד, ואז אז עלול הוא להיכשל
בגזל.

היא הנותנת שאנו מוצאים אותו מאידך
גיסא, מפזר ממון רב על דבר אחד. כמו
שאמרו חז"ל, שבשעה שהתווכח יעקב עם
עשיו על חלקו במערת המכפלה, נטל כל
הכסף והזהב שעשה בבית לבן ונתנו לעשיו,
תמורת חלקו בה. כי על כן, כאשר ביקש
לסלק את עשיו מן המערה, משום שראה
בכך ענין גדול, לבל יירש רשע זה חלקו בין
צדיקי העולם, כדאי היה לו לבזבז על זה כל
ממונו. הגם שהוא עצמו, במקרה של הפכים
קטנים, היה מוכן להסתכן ולהיות לבדו,
אך בעבור פרוטות מעטות.

"ויאמר שלחני כי עלה השחר"
(רבי אהרן קוטלר)
**"אמר לו מלאך אני, ומיום שנבראתי לא הגיע
זמני לומר שירה עד עכשיו".** (חולין צא, ב)
אין הכוונה שבמקרה עכשיו הגיע זמנו לומר
שירה. אלא מתי מלאך אומר שירה,
כשעושה שליחותו בעולם. מלאך זה היה
שרו של עשיו, הוא השטן הוא היצר הרע.
ומה מטרתו של היצר הרע, לא שיעשה אדם
את העבירה, אלא אדרבא שיתגבר וינצח
את יצרו, ויזכה על ידי זה לעולם הבא.
זהו שאמר המלאך ליעקב, מיום שנבראתי
לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו. כיון
שרק עכשיו על ידי זה שגברת עלי וניצחתני,
זכיתי לממש את תכליתי בבריאה. לפיכך
הגיע זמני לומר שירה.
(בשם רבי חיים מברייסק)

**"ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם
ישראל, כי שרית עם אלקים ועם
אנשים ותוכל"** (לב, כט)
מעשה בהגאון מברייסק שבזמן שהותו
בוילנא, בראשית מלחמת העולם השנייה,
אירע שחיילים רוסיים החרימו את דירתו,
כמנהגם אז להחרים דירותיהם של יהודי
העיר עבור קציניהם. הגר"ז, שראה כי
הדבר הדאיג מאד את בני משפחתו, אשר
החשש לגורלם במצב חרום זה רק הוגבר
עקב כך, פתח אז ואמר:
בפרשתנו – פרשת השבוע של אותו יום –
מובא, שאמר המלאך ליעקב "כי שרית עם
אלקים ועם אנשים ותוכל", ופירש רש"י
"עם אנשים, עשיו ולבן". והתמיהה
המתבקשת היא, הלא עדיין טרם נפגש עם
עשיו, וכיצד אמר "ותוכל" על הצלחה
שעדיין לא התממשה?
אלא, מלאך זה אמרו חז"ל שהיה שרו של
עשיו, ואמרו עוד "ויאבק עמו" ש"העלו אבק
עד כסא הכבוד". והיינו, שהמאבק האמיתי
לא התרחש על הארץ מתחת, כי אם בשמים
ממעל. וכיון שנצחו יעקב לשרו של עשיו
בשמים, ממילא נוצח כבר עשיו כאן בארץ,
אף שעדיין טרם נפגשו בו.
אף אנו, סיכם הגר"ז את דבריו, העיקר מה
שמוטל עלינו הוא לראות שהמלחמה אשר
בשמים תצליח, ואם שם היא תוכרע
לטובה, שוב אין לנו סיבה לדאוג.
(בשם הגר"ז מברייסק)

"והוא צולע על ירכו" (לב, לב)
אמר פעם הג"ר שמעון שקופ בפני תלמידיו:
גם מי שסבור בעצמו כי הינו מחוסן די
הצורך מפני השפעתם השלילית של ספרי
חכמות חיצוניות, ולא יזקק בקריאתם –

סופו לצאת נפסד. ולא זו אף זו, אפילו
לקום ולהלחם בתרבויות הזרות ולהתווכח
עם ההשקפות הקלוקלות – אינו דבר בריא
כלל וכלל. והראיה, מאבקו של יעקב אבינו
עם "שרו של עשיו". הלא הכתוב מעיד בו
מפורש "ותוכל", וכיון שניצח – המלאך
"בכה ויתחנן לו". ומכל מקום, "והוא צולע
על ירכו", גם הוא נותר פגוע מן המלחמה.
לפי זה ניתן להבין, מפני מה אסרה תורה
את גיד הנשה רק בעקבות מקרה זה. למען
נזכור עובדה זו שיעקב נפגע, ונלמד כי
בשום מקרה אין התמודדות מסוג כזה
מביאה תועלת. כי כשבני יעקב מתאבקים
עם שריהם של בני עשיו ועם השכלתם, אף
עם יעלה להם הנצחון נשארים הם 'צולעים
על ירך'.

**"יעבור נא אדוני לפני עבדו ואני
אתנהלה לאיטי"** (לב, יד)
כידוע, פרשת וישלח נדרשה בידי גדולי
ישראל להלכה ולמעשה בכל ענין שבין בני
ישראל לבני עשיו. כך מספרים חז"ל על ר'
ינאי, שכשהיה בא לרומא על עסקי ציבור
היה מביט בפרשה זו, ולא היה לוקח עמו
נכרי ללוותו ("בר עת, יח). הרמב"ן אומר
בראש הפרשה "ויש בה עוד רמז לדורות כי
כל אשר אירע לאבינו עם עשיו אחיו יארע
לנו תמיד עם בני עשיו". וממקרא זה שלנו
למד הגאון מפוניבז' בשעת מעשה, עצה
טובה איך להתנהג עם גוי בשעת צרה.

היה זה בעת שעשה פעם בני-יורק למען
הישיבה, וברכבת התחתית שם התנכלו לו
מספר צעירים בני בלעל. עוד הוא חוכך
בדעתו איך להינצל מאימתם, עלה רעיון
במוחו. הוא הוציא פתק מכיסו ופנה אליהם
לעזרה במציאת כתובת שהיתה רשומה בו.
הללו נענו מיד לרעיון והציעו לו שירד
עמם בתחנה הקרובה, והם כבר ויבילוהו
אל המקום. משנפתחו דלתות הרכבת כיבד
אותם הרב לרדת ראשונים, ובנתיים הוא
עצמו התעכב קמעה בהכנות לירידה, עד
שבתוך כך נסגרו הדלתות האוטומטיות
שוב על פניו, והוא ניצל.
אחר-כך כשסיפר זאת לקרובו הג"ר אבא
גרוסברד, גילה לו הרב כי עצה זאת למד
מיעקב אבינו. מצינו שעשיו הציע ליעקב את
חברתו ובקשו ללוותו בדרך – "נסעה ונלכה
ואלכה לנגדך" – הוא אמר לו. ויעקב מה
השיבו, הוא אינו דוחה על הסף, רק מכבד
אותו ראשונה "יעבור נא אדוני לפני עבדו",
ואילו הוא עצמו – "ואני אתנהלה לאיטי
לרגל המלאכה!" (בשם הרב מפוניבז')

"ואת אחד עשר ילדינו" (לב, נג)
"ודינה היכן היתה? נתנה בתביה ונעל בפניה
שלא יתן בה עשו ולכך נענש יעקב שמנעה
מאחיו שמא תחזירנו למוטב" (רש"י). הנה
אע"פ שעשו כבר היה אז בן מאה שנה
ומעלה מזה ושקוע ורגיל ברשתו – בכל
זאת נענש יעקב שמנע את דינה ממנו ושמא
היתה יכולה להחזירו למוטב ומכאן, שעד
כדי כך יש תקוה לאדם שגם במצב כזה
יכול לחזור בתשובה. (הגר"ר לוינשטיין)

הליכות והלכות

מקצת דיני מלבן

מלבן פירושו מכבס. לכן אין לכבס בגד בשבת. כיבוס אין הכוונה דוקא עם סבון, אלא אפילו במים. לפיכך אין לתת אפילו מעט מים על כתם בשבת, וגם אם לא יתנקה הבגד לגמרי. כמו כן אין לתת מלח או טלף על כתם שומני בכדי שיספוג את השמן.

בגד העשוי מפלסטיק או מנילון ואינו תפור עם חוטים, כגון מפת שולחן או מעיל גשם וכדומה, מותר לטוּפוּ במים בשבת אם נזקקים לשימושו בשבת. (להזהר מאיסור סחיטה)

נקוי כתם מעל בגד בלא מים רק על מנת להסירו, כגון דייסה או סלט שנדבקו בבגד, דינם כדלקמן: אם לאחר שיוסר הלכלוך עדיין ישאר הכתם על הבגד, מותר להסירו ע"י שפשוף בצידו הפנימי של הבגד או ע"י גב הסכין או ע"י מטלית יבשה אבל לא ע"י מטלית רטובה. כל זאת בתנאי שישאר כתם על הבגד. ואם ידוע שלא ישאר כתם על הבגד אסור לעשות כ"ל ואפילו על מנת להסיר את הלכלוך בלבד כיון שבכך תיקון וניקה את הבגד לגמרי וזה בכלל איסור. אם התלכלך בחוץ והתייבש אפילו ישאר כתם, אסור להוציא את הבגד, מכיון שתנאי שישאר כתם "איסור טוחן" שפירושו שמפורר את הבגד היבש, וזו מלאכה האסורה בשבת.

1. ניעור מאבק - אם זה בגד שמקפיד שיהיה נקי, אזי ניעור רגיל אסור. אולם לפי דעת הספרדים מותר לנעור בשינוי, כגון ע"י שרוולו וכדומה. ולנוהגים כהרמ"א גם הנ"ל בכלל איסור. לכן העירו הפוסקים להזהר שלא להניח כובע או מעיל במקום שעלול להתלכלך מאבק.

2. ניעור מגשם או משלג: אם השלג עדין טרי ולא נמס, מותר לנעור בקלות ולא בכח. אבל אסור לנעור מגשם אפילו בקלות וכן אין לתלות מעיל רטוב מגשם בצורה הנכרת לייבוש, רק יתלהו על הקולב כרגיל.

3. הסרת נוצות או חוטים המונחים על הבגד מותרת, מכיון שזה אינו נספג ואינו מחובר לבגד. (להזהר מאיסור טלטול מוקצה).

כאשר יורד שלג ביום שבת מקצת הדינים שיש לדעת:

לעיל כתבנו שמותר לנער בקלות את השלג ומי"מ ישנן דוגמאות אחרות לדיני שלג בשבת.

א. אין איסור ללכת בשלג אף שמצטבר שלג על כובעו ומעילו ואין חשש (טלטול) הוצאה 4 אמות לרשות הרבים.

ב. השלג עצמו אינו מוקצה בשבת אף שירד בשבת. מ"מ יש איסור לעשות כדורי שלג ולזורקן כיון שיש שכתבו שיש בכך חשש בנין

ולכן גם אסור לבנות בובת שלג בשבת.

ג. פיזור מלח על שלג בשבת (במקום שיש עירוב ויכול להוציאו לחוץ או בחצרו הפרטית שמוקפת גדר וכו').

במקום שיש חשש להחלקה או לנזק מותר לפזר מלח על השלג בשבת. אבל אם אין חשש זה יש להמנע מכך. (עיין שו"ע סימן ש"כ סעיף י"ד ובמ"ב ב"ש).

ד. אין להמס את השלג בידיו משום גזירת חכמים, אבל מותר ללכת על שלג אף שזה גורם להמסת השלג שהרי אינו מתכוון.

ויהי לפלא-פלאים.

אחד הרופאים המשתתפים בשיעוריו של הרב מרא דאתרא, שהיה נוכח באותו אירוע מדהים, סיפר שהפלא הגדול ביותר היה שעד היום הזה לא נודע מי נתן את הפקודה הכל כך מוזרה "להדליק את האורות ולנסוע" בעיצומו של הלילה, כאשר כל הכללים ההגיוניים אמורים לפעול ההיפך כניראה, שהתופעה של יולא רדפו אחרי בני יעקב' חוזרת ונישנית גם בדורנו. (טובך בייעו עמ' קנז)

מדרשי חכמים

"כה תאמרו לאדני לעשו" (לב, ה)

שנו רבותינו: אותה שעה שקרא יעקב לעשו "אדוני", אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה השפלת עצמך וקראת לעשו "אדוני" שמונה פעמים - אני אעמיד מבניו שמונה מלכים קודם לבניך (לפני שימלכו מלכים בישראל), שנאמר: "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, לפני מלך לבני ישראל" (לו, לא).

"ויחץ את העם אשר אתו..." (לב, ה)

אמר רבי חייא: לימדתך התורה דרך ארץ (התנהגות נאותה). שלא יהא אדם נותן את כל ממונו בזווית אחת. ממי אתה למד? מיעקב, שנאמר: "ויחץ את העם אשר אתו..." לשני מחנות; ויאמר: אם יבוא עשיו אל המחנה האחת והיכהו, והיה המחנה הנשאר לפליטה" (לב, ח-ט).

"ויזרח לו השמש, כאשר עבר את פנואל" (לב, לב)

וכי השמש לו בלבד זרחה, והלא לכל העולם כולו זרחה? אמר רבי יצחק: שמש שבאה בעבורו (ששקעה בגללו קודם הזמן, כשיצא מבאר שבע ובא לבית אל - כח, יא), זרחה בעבורו (קודם הזמן).

דבר אחר "ויזרח לו השמש": זרחה לו לרפואתו (מן הצליעה על ירכו), אבל לאחרים לאורה.

אמר רב הונא: היתה השמש מרפאה באבינו יעקב ומלהטת (ושורפת) בעשיו ואלופיו; והבטיחו הקדוש ברוך הוא (ליעקב), שיהיה כן לעתיד לבוא (באחרית הימים). לישראל: "ויזרח לכם, יראי שמי, שמש צדקה ומרפא בכנפיה" (מלאכי ג, כ); ולאומות: "כי הנה היום בא בוער כתנור" (שם, יט).

"ואחר נגש יוסף ורחל וישתחו" (לג, ז)

כוון שקרב עשיו, דחק יוסף את אימו ועמד לפניו. אמר: שמא תתיירא (תפחד מעשיו) ותפיל (את פרי בטנה), שהיתה מעוברת בבנימין.

אמר לו הקדוש ברוך הוא ליוסף: אתה דחית את אימך מפני עשיו - חייך, אין רעו של עשיו נופל אלא בידך, שנאמר: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש.. ולא יהיה שריד לבית עשיו" (עובדיה א, יח)

"וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה" (לג, ב)

מעשה אבות סימן לבנים. מרמזת פרשה זו על זמן הגאולה העתידה. שבתקופת עקבתא דמשיחא יהיו מנהיגי ישראל מתוך הערב רב, בבחינת 'השפחות וילדיהן ראשונה'. המון בית ישראל ינהרו אחריהם, בהיותם בחינת 'לאה וילדיה' אשר במדרגה השניה, ואילו בדיוטא התחתונה יהיו התלמידי חכמים שבדור, אשר כירחל ויוסף אחרונים יהיו הם שפלים ונבזים יותר מכל, אחרונים בחשיבותם. (בשם הגר"א - עקבתא דמשיחא לר"א וסרמן)

"כי נבלה בישראל לשכב את בת יעקב" (לד, ז)

שואל "בית הלוי" מה תביעה על שכס בן חמור בכך שעשה כן לבת יעקב, וכי יש לו הבנה כלשהי בפגם שהטיל בקדושת בית יעקב!

והוא משיב עפ"י הגמרא בב"ק דף ס"ב - אדם אשר הפקיד דינר זהב ביד אשה אך לא גילה לה שהפקדון יקר מאוד, ואמר לה להזהר בו כי של כסף יקר. אם היא פשעה ולא שמרה כראוי תשלם מחיר של כסף, כי לא ידעה שפקדון של זהב בידה ואי אפשר לתבוע אותה יותר ממה שנאמר לה, אך אם היא הזיקה לפקדון והפסידתו בידיים תשלם זהב, כי גם אם סברה שהוא של כסף אין לה רשות להזיקו ולהפסידו ולכן תשלם מחיר מלא של זהב.

אף כאן, טוען בית הלוי, אם מעשה נבלה כזה מותר בבת ממשפחה פשוטה אם כן אין טענה על שכס בן חמור שלא הכיר ולא הבין במעלת יעקב אבינו, אך כיון שמעשהו הוא נבלה לכל בת, אם כן הוא נתבע על על "זהב", תובעים אותו על פגיעה בבתו של יעקב אבינו לפי גודל קדושתו של יעקב. (בית הלוי)

עד היום לא ידוע מי נתן את הפקודה

"ולא רדפו אחרי בני יעקב" (לה, ה)

אחד מבכרי הרופאים סיפר להגר"י זילברשטיין מעשה מופלא ממלחמת יום הכיפורים. קבוצת הטנקים שבה שהה הרופא היתה מכותרת על ידי גודים מצריים שחצו את תעלת סואץ ולא איפשרו לרכבים היהודיים כל תזווה. לפי כל כללי המלחמה המקובלים בצבאות העולם מוגדר מצב זה כמצב ביש, חסר כל סיכוי של הצלחה. השמש שקעה והלילה שירד על מדבר סיני שלח קרניים מאיימות עוד יותר על מפקדי הטנקים שהיו אובדי עצות ושיוועו לעזרה. כשהחשיכה היתה כבר מוחלטת, נשמעה לפתע פקודה במכשירי הקשר: "להדליק את האורות ולפתוח בנסיגה".

מפקדי הטנקים הביטו זה על זה כאינם מאמינים למשמע אוזנם; כיצד יתכן שיצו עלינו להדליק את האורות, הלא כל חייל זוטר יודע כשאתה מדליק את האור בחשיכה, איך לך חשיפה גדולה מזו לעיני האויב ולא תירדשנה יותר מדקה או שתיים כדי לחסל את כל הגדוד?

זמן מיותר למחשבות לא היה. לאחר הפקודה הושמעה בפעם השניה, נכנסו הצוותות לטנקים, הדליקו את האורות ופתחו בנסיגה. למרבה התמהון עברה הנסיגה בשלום, כאשר הכל מתפלאים כיצד ייתכן שהמצרים שהיו מסביב וכיתרו את הטנקים לא ירו עליהם ולו פגז אחד.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St. 718-251-9676	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאה 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהרייה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamalcalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלול וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

מי היה העני שישב ליד ה'מחנה

חיים' בעת הדרשה?

בני אדם שלא זכו להיות מבאי בית ה' ולטעום טעמה של תורה, באים מדי פעם אל לומדי התורה בטענה "כיצד תתפרנסו אם לא תשקיעו מעט מזמנכם ללימוד מקצוע כלשהו. הרי אי אפשר להתפרנס רק מלימוד תורה". כדאי לשמוע את הסיפור הבא כדי להבין את הטעות הגדולה שבדבריהם ולדע מה להשיב לאותם אנשים.

הגאון בעל ה"מחנה חיים" זצ"ל, רבי חיים סופר-זוסמן, מגאונייה המפורסמים של יהדות הונגריה, היה רגיל לקרב יהודים אומללים שפגעה בהם יד ה' ולהכניסם לביתו. פעם, בעת דרשה שנשא לפני אלפי יהודים, האיר את פניו באופן מיוחד לאחד העניים שהיו בבית הכנסת, שהיה נראה באמת כעני ואביון, והושיבו לצידו בעת הדרשה.

הדבר היה לפלא בעיני הקהל הרב שהצטופף בבית הכנסת כי למרות שהיה הגאון מורגל, כאמור, בכגון דא, מעולם לא הושיב עניים ליד כסאו בעת הדרשה. לאחר שסיים, ניגשו חשובי הקהל לשאול על מהותו של עני זה, ועל מה הלמה זכה למידה מרובה של כבוד? סיפר להם ה"מחנה החיים" דברים כהוייתם:

בבודפסט היה רופא יהודי מפורסם שרבים מתושבי העיר ניזקקו לשירותיו ולטיפוליו, יום אחד, סיפר הגאון זצ"ל, הגיע רופא זה לאבי ואימי ושאל אותם מה ייצא מילדיהם, הרי כולם לומדים תורה יומם ולילה, ואיך יוכלו לפרנס את משפחותיהם... ההורים השיבו שתורה נאמר "ושנתת לבניך" וגם "וקשרתם לאות על ידך", וכשם

לעשות לעתיד לבוא, הקדים ועשה ע"י הצדיקים בעולם הזה, הקב"ה מחיה המתים ואליהו מחיה את המתים, הקדוש ב"ה עוצר גשמים ואליהו עוצר גשמים, הקב"ה מברך את המועט ואליהו מברך את המועט, הקב"ה מחיה את המתים ואלישע מחיה את המתים, הקדוש ב"ה פוקד עקריות ואלישע פוקד עקריות, הקב"ה מברך את המועט ואלישע מברך את המועט, הקב"ה ממתיק את המר ואלישע ממתיק את המר, הקב"ה ממתיק את המר במר ואלישע ממתיק את המר במר, ר' ברכיה בשם ר' סימון אמר אין כאל ומי כאל ישורון ישראל סבא, מה הקב"ה כתוב בו (ישעיה ב) ונשגב ה' לבדו, אף יעקב ויותר יעקב

שאף אחד לא ישאל מה ייצא מה"קשרתם", כי ידוע הוא שזו היא מצווה שיש לעשותה גם בלי שתצא מכך הנאה גשמית, כך גם במצוות "ושנתתם".

וזאת למודעי שכל ארבעת ילדיה של אותה אמא היו אבות בתי דין ומרביצי תורה מפורסמים, כש"המחנה חיים" היה הגדול מכולם ולדרשותיו הגיע אלפים.

אתם יודעים מי הוא העני שהושיבתי לצדי בעת הדרשה? – אמר ה"מחנה חיים". הוא בנו של אותו רופא שהגיע להורי עם השאלה הנ"ל, הקב"ה הוכיח לו שחור על גבי לבן שהצדיק אינו נעזב, ומזונותיו של מי שלומד תורה מובטחים לו, ודווקא אותו רופא שכלאורה התפרנס בשופי והיה באפשרותו להעביר ירושה גדולה לבניו, הנה צאצאיו עניים מרודים ומבקשים לחם על הפתחים.

הרב מרא דאתרא הוסיף שהסיבה שהגאון זצ"ל הושיב את בן-הרופא לצידו היתה מפני שעכשוויו הבן העני גורם לקידוש שם שמים בעצם העובדה שאנשים רואים אותו וניזכרים מי הוא ומי היה אביו, ומה היו דבריו, ועל ידי כך לומדים את הלכה הנ"ל. (סובך בייעו עמ' רמו, רמז)

מדרשי חכמים

"ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו", (דברים לג) "אין כאל ישורון רוכב שמים בעזרך", ר' ברכיה בשם ר' יהודה בר' סימון אמר אין כאל ומי כאל ישורון הנאים והמשובחין שבכם, אתה מוצא כל מה שהקב"ה עתיד

העלון לעילוי נשמת
הצדקנית הרבנית היקרה
רחל בת שרה יגן ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יב כסלו	יה כסלו	יז כסלו	יז כסלו	טז כסלו	יד כסלו	יג כסלו
רבי דוב בער המגיד ממוז'יש רבי ח' שייב מרביני מוונים	רבי אברהם בן הרמב"ם מח"ס המספיק לעוברי ה'	רבי יעקב לופס מגדולי המקובלים רבי יוסף יוזל הורביץ הסבא מנוב הרדוק	רבי יוסף בירדונו מח"ס דברי יוסף	רבי יהודה הנשיא	ראובן בן יעקב אבינו	רבי שלום הראיה מח"ס דובר שלום רבי משה שתרון רבי רחמים מאוז מח"ס כסא רחמים

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן